TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. spalio 6 d.*

Byloje C-382/10

dėl *Unabhängiger Verwaltungssenat Wien* (Austrija) 2010 m. liepos 22 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. liepos 29 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Erich Albrecht,

Thomas Neumann,

Van-Ly Sundara,

Alexander Svoboda,

Stefan Toth

prieš

Landeshauptmann von Wien

* Proceso kalba: vokiečių.

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Schiemann, teisėjai A. Prechal (pranešėja) ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas J. Mazák,
posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. birželio 8 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— E. Albrecht, T. Neumann, Van-Ly Sundara, A. Svoboda ir S. Toth atstovaujamų advokatų A. Natterer ir M. Kraus,

— Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vláčil,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels,

— Europos Komisijos, atstovaujamos B. Schima ir A. Marcoulli,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos (OL L 139, p. 1 ir klaidų ištaisymas OL L 226, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 34 t., p. 319, toliau – reglamentas) II priedo IX skyriaus 3 punkto išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčus tarp E. Albrecht, T. Neumann, Van-Ly Sundara, A. Svoboda bei S. Toth ir *Landeshauptmann von Wien* (Vienos federalinės žemės vyriausybės vadovas) dėl sprendimų, susijusių su duonos kepinių ir konditerijos gaminių savitarnos stendų įrengimu.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

3 Pagal reglamento 1 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalį:

„Šiame reglamente nustatytos bendrosios maisto produktų higienos taisyklės maisto tvarkymo subjektams, ypač atsižvelgiant į šiuos principus:

a) pirminė atsakomybė už maisto saugą tenka maisto tvarkymo subjektui;

<…>

d) bendras RVASVT [rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistema] principais pagrįstų procedūrų įgyvendinimas ir geros higienos praktikos taikymas turėtų didinti maisto tvarkymo subjektų atsakomybę;

<…>“

4 Reglamento 4 straipsnio „Bendrieji ir specialieji higienos reikalavimai“ 2 dalyje nustatyta:

„Maisto tvarkymo subjektai, vykdantys bet kurią maisto gamybos, perdirbimo ar paskirstymo veiklą bet kuriame etape po to, kai maisto produktai perėjo tuos etapus, kuriems taikoma I dalis, turi laikytis II priede išvardytų bendrųjų higienos reikalavimų <...>“

5 Reglamento 5 straipsnio „Rizikos veiksnių analizė ir svarbiausieji valdymo taškai“ 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Maisto tvarkymo subjektai diegia, įgyvendina ir vykdo nuolatinę procedūrą ar procedūras, paremtas RVASVT principais.

2. 1 dalyje nurodyti RVASVT principai susideda iš tokių komponentų:

a) rizikos veiksnių, kuriems reikia užkirsti kelią, pašalinti ar sumažinti iki priimtino lygio, identifikavimas;

<...>“

6 Reglamento II priedo „Bendrieji higienos reikalavimai visiems maisto verslo operatoriams (išskyrus atvejus, kai taikomas I priedas)“ IX skyriaus „Maisto produktams taikomos nuostatos“ 3 punkte nustatyta:

„Visuose gamybos, perdirbimo ir paskirstymo etapuose maistas turi būti saugomas nuo užteršimo, dėl kurio maistas nebetinka vartoti žmonėms, kenkia sveikatai arba tampa užterštas taip, kad nepagrįsta būtų tikėtis, kad tokios būklės maistas galėtų būti vartojamas.“

Nacionalinės teisės aktai

7 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal Maisto produktų saugumo ir vartotojų apsaugos įstatymo (*Lebensmittelsicherheits- und Verbraucherschutzgesetz*, *BGBl.* I, 13/2006) 39 straipsnio 1 dalies 13 punktą nustačius maisto produktus reglamentuojančių teisės normų pažeidimus *Landeshauptmann* priima sprendimą, atsižvelgdamas į pažeidimo pobūdį ir į proporcingumo principą, imasi reikalingų priemonių, kaip antai pagerinti statinį, įrenginius ar įrangą, skirtus trūkumams pašalinti arba rizikai sumažinti, prireikus kartu nustatydamas tinkamą terminą ir būtinus reikalavimus bei sąlygas. Tokias priemones apmoka verslininkas.

8 Pagal šio įstatymo 90 straipsnio 2 dalies 1 punktą tas, kuris pažeidžia 96 ir 97 straipsnius, padaro administracinį teisės pažeidimą, už kurį apygardos administracinės institucijos baudžiamas bauda iki 20 000 eurų, o pakartotinio pažeidimo atveju – iki 40 000 eurų; nesumokėjus šios baudos taikoma ją pakeičianti administracinio arešto iki šešių savaičių nuobauda.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gavo kelis ieškinius, pareikštus frančizės pagrindu dirbančių maisto tvarkymo subjektų, pateikiančių prekybai duonos kepinius ir konditerijos gaminius. Kompetentingos valdžios institucijos juos įpareigojo taip įrengti prekybos šiais gaminiais savitarnos stendus, kad duonos kepinius ir konditerijos gaminius būtų galima paimti tik techninėmis pagalbinėmis priemonėmis, kaip antai gnybtais ar iš specialaus stalčiaus, ir kad paėmus iš stendo gaminį, nebūtų įmanoma jo padėti atgal.

10 Šie nurodymai buvo duoti atliktus administracinius patikrinimus, per kuriuos buvo nustatyta, kad pagrindinėje byloje aptariamose maisto prekių parduotuvėse įrengti duonos kepinių ir konditerijos gaminių savitarnos stendai. Konstatuota, kad šių stendų dangčiai yra su rankenėlėmis, kurios leidžia dangtį atidaryti viena ranka, o kita ranka, panaudojant specialiai pirkėjui padėtą gnybtą, galima paimti gaminius. Tuomet gnybtą reikia padėti atgal ir uždaryti dangtį.

11 *Landeshauptmann von Wien* nusprendė, kad šie savitarnos stendai turi trūkumą, nes neužkerta kelio galimybei, jog pirkėjai prekes ims plika ranka ir jas čiupinės, taip pat jas apkosės arba apčiaudės. Be to, ši valdžios institucija pabrėžė, kad įrengta sistema nekliudo pirkėjui padėti prekę atgal į stendą. Šios institucijos teigimu, kadangi šie maisto produktai gali būti apčiaudėti pirkėjų, dėl to ant jų gali patekti bakterijų ir virusų. Maisto produktą paėmus plika ranka ant jo taip pat gali būti perkeltos bakterijos.

12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme ieškovai pagrindinėje byloje tvirtina, kad aptariami savitarnos stendai buvo importuoti iš Vokietijos, kur jie šimtais ar net tūkstančiais naudojami maisto prekių parduotuvėse. Iki šiol Vokietijos

valdžios institucijos nė karto nėra nusprendusios, kad šie savitarnos stendai neatitinka reglamento II priedo IX skyriaus 3 punkte įtvirtintų reikalavimų. Ieškovai pagrindinėje byloje taip pat pažymi, kad pirkėjams aiškiai nurodyta nedėti prekių atgal į stendus.

13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad iš Vokietijoje ir Austrijoje atliktų tyrimų matyti, jog šie savitarnos stendai nekelia problemų higienos srityje.

14 Manydamas, kad jo nagrinėjamoms byloms išspręsti reikalingas reglamento II priedo IX skyriaus 3 punkto išaiškinimas, *Unabhängiger Verwaltungssenat Wien* nusprendė sustabdyti bylų nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Kokiais kriterijais vadovaujantis nustatomas [reglamento] II priedo IX skyriaus 3 punkte minimas netinkamumas vartoti žmonėms? Ar toks netinkamumas konstatuotinas jau tuomet, kai siūlomą maisto produktą gali paliesti arba apčiaudėti potencialus pirkėjas?

2. Kokiais kriterijais vadovaujantis nustatomas [reglamento] II priedo IX skyriaus 3 punkte minimas kenksmingumas sveikatai? Ar toks kenksmingumas sveikatai konstatuotinas jau tuomet, kai siūlomą maisto produktą gali paliesti arba apčiaudėti potencialus pirkėjas?

3. Kokiais kriterijais vadovaujantis nustatomas [reglamento] II priedo IX skyriaus 3 punkte minimas užteršimas, dėl kurio nepagrįsta tikėtis, kad tam tikras maisto produktas galėtų būti vartojamas? Ar toks užteršimas konstatuotinas jau tuomet, kai siūlomą maisto produktą gali paliesti arba apčiaudėti potencialus pirkėjas?“

Dėl prejudicinių klausimų

15 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar reglamento II priedo IX skyriaus 3 punktas turi būti aiškinamas taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios yra pagrindinėje byloje, kalbant apie prekybos duonos kepiniais ir konditerijos gaminiais savitarnos stendus, vien aplinkybės, jog potencialus pirkėjas teoriškai galėjo siūlomus maisto produktus paliesti plika ranka ar juos apčiaudėti, pakanka, jog būtų galima konstatuoti, kad šie maisto produktai nebuvo apsaugoti nuo užteršimo, dėl kurio maistas nebetinka vartoti žmonėms, kenkia sveikatai arba tampa užterštas taip, jog nepagrįsta būtų tikėtis, kad tokios būklės maistas galėtų būti vartojamas.

16 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad minėtame 3 punkte įtvirtinta bendroji higienos taisyklė, kurios, remiantis reglamento 4 straipsnio 2 dalimi, turi laikytis šioje nuostatoje numatyti maisto tvarkymo subjektai.

17 Pagal tą patį 3 punktą, skaitomą kartu su reglamento 4 straipsnio 2 dalimi, šie subjektai įpareigojami visuose gamybos, perdirbimo ir paskirstymo etapuose maisto produktus saugoti nuo užteršimo, dėl kurio maistas nebetinka vartoti žmonėms, kenkia sveikatai arba tampa užterštas taip, jog nepagrįsta būtų tikėtis, kad tokios būklės maistas galėtų būti vartojamas.

18 Kalbant apie šių nuostatų kontekstą, kuris pagal nusistovėjusią teismo praktiką visų pirma svarbus jas aiškinant (šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Feltgen ir Bacino Charter Company*, C-116/10, Rink. p. I-14187, 12 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką), reikia atsižvelgti į reglamento 5 straipsnį, kaip tai teisingai

nurodo ieškovai pagrindinėje byloje, Čekijos ir Nyderlandų vyriausybės bei Europos Komisija.

19 Pagal šio 5 straipsnio 1 dalį maisto tvarkymo subjektai privalo diegti, įgyvendinti ir vykdyti nuolatinę procedūrą ar procedūras, grindžiamas RVASVT principais. Vienas iš šių principų nurodytas reglamento 5 straipsnio 2 dalies a punkte, pagal kurį reikalaujama identifikuoti rizikos veiksnius, kuriems reikia užkirsti kelią, būtina pašalinti ar sumažinti iki priimtino lygio.

20 Kaip matyti visų pirma iš reglamento 1 straipsnio 1 dalies a ir d punktų, jo 5 straipsnio 1 dalyje numatytas įpareigojimu išreiškiamas Sąjungos teisės aktų leidėjo tikslas pirminę atsakomybę už maisto produktų saugumą priskirti maisto sektoriaus tvarkytojams.

21 Vadinasi, reglamento II priedo IX skyriaus 3 punktą reikia aiškinti taip, kad šio reglamento 5 straipsnis neprarastų naudingo poveikio.

22 Iš to, kas pasakyta, išplaukia, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėse bylose, kai matyti, kad kompetentingos valdžios institucijos nekonstatavo realaus užteršimo atvejo, negalima daryti išvados, jog atitinkami maisto sektoriaus tvarkymo subjektai pažeidė šį 3 punktą, vien remiantis konstatavimu, kad potencialus pirkėjas teoriškai galėjo siūlomus maisto produktus paliesti plika ranka ar juos apčiaudėti, neatsižvelgus į priemones, kurių šie subjektai ėmėsi pagal reglamento 5 straipsnį tam, kad užkirstų kelią, pašalintų ar sumažintų iki priimtino lygio šio reglamento II priedo IX skyriaus 3 punkte nurodytą galinčią kilti užteršimo riziką, ir

nekonstatavus, atsižvelgiant į visus turimus svarbius duomenis, kad priemonės, kurių imtasi šiuo atžvilgiu, yra nepakankamos.

23 Šiuo klausimu tinkamai neatsižvelgus į galimų ekspertizių rezultatus, kuriuos pateikė šie maisto tvarkymo subjektai siekdami įrodyti, kad savitarnos prekybos stendai nekelia problemų higienos srityje, negali būti padaryta išvada, kad šios priemonės nepakankamos.

24 Todėl į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad reglamento II priedo IX skyriaus 3 punktas turi būti aiškinamas taip, jog tokiomis aplinkybėmis, kaip antai pagrindinėje byloje, kalbant apie prekybos duonos kepiniais ir konditerijos gaminiais savitarnos stendus, vien aplinkybės, jog potencialus pirkėjas teoriškai galėjo siūlomus maisto produktus paliesti plika ranka ar juos apčiaudėti, nepakanka, kad būtų galima konstatuoti, jog šie maisto produktai nebuvo apsaugoti nuo užteršimo, dėl kurio maistas nebetinka vartoti žmonėms, kenkia sveikatai arba tampa užterštas taip, jog nepagrįsta būtų tikėtis, kad tokios būklės maistas galėtų būti vartojamas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

25 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendžia:

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos II priedo IX skyriaus 3 punktas turi būti aiškinamas taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip antai pagrindinėje byloje, kalbant apie prekybos duonos kepiniais ir konditerijos gaminiais savitarnos stendus, vien aplinkybės, jog potencialus pirkėjas teoriškai galėjo siūlomus maisto produktus paliesti plika ranka ar juos apčiaudėti, nepakanka, jog būtų galima konstatuoti, kad šie maisto produktai nebuvo apsaugoti nuo užteršimo, dėl kurio maistas nebetinka vartoti žmonėms, kenkia sveikatai arba tampa užterštas taip, jog nepagrįsta būtų tikėtis, kad tokios būklės maistas galėtų būti vartojamas.

Parašai.